יוקר המחיה
עשה ואל תעשה

מטרתו של מסמך זה היא להציע בצורה בהירה צעדים שהממשלה צריכה לנקוט כדי להקל על יוקר המחייה של כלל הציבור, תוך קידום חירות לפרט, תחרות במשק, מחיר הוגן למוצרים ושירותים והגדלת ההכנסה הפנויה של האזרחים. זאת, לצד אזהרה מפני המשך השימוש בפתרונות קצרי טווח בצורת מתנים לקבוצות לחץ והלוואות יקרות על חשבון הדורות הבאים כאמצעי להפחתת הלחץ הציבורי המוצדק לשינוי.

דר' מיכאל שראל
msarel@kohelet.org.il
ראש פורום קהלת לכלכלה

פורום קהלת (ע"ר)
עם ועולמו 8, ירושלים
31 במאי 2023

פתיחת שוק המזון ליבוא חופשי באופן מלא

השוק בישראל מתנהל במובנים רבים כמשק סגור למסחר בין-לאומי. כיום ישראלים חייבים לקנות מזון מקומי במחיר גבוה ובאיכות שאינה דווקא טובה יותר, במקום ליהנות ממוצרים מיובאים איכותיים וזולים. מזה 200 שנה ידוע שסחר בינלאומי חופשי מועיל לאזרחים, וכל טענה אחרת נובעת מרצון לקבל סבסוד ממשלתי ישיר או עקיף ולא מטובת הציבור.

הממשלה סוגרת את המשק על ידי חסמי יבוא המגבילים את כמויות היבוא ועל ידי מכסי מגן שמעלים את המחירים של המוצרים המיובאים. החסמים והמכסים הגבוהים גורמים לכך שמוצרי בסיס רבים בשוק, ובפרט בשוק המזון, יקרים משמעותית בישראל בהשוואה לעולם. הגבלת היבוא משרתת קבוצות לחץ במשק הישראלי שנפטרות מהאילוץ להתחרות מול ספקים בין-לאומיים טובים יותר. את עלויות חוסר היעילות, מגוון המוצרים הנמוך, האיכות הבינונית לעיתים והמחיר הגבוה משלמים כלל הצרכנים, ובמיוחד הצרכנים בשכבות החלשות, ששיעור ההוצאה שלהן למזון גבוה במיוחד.

אנו קוראים לפתיחה מלאה של שוק המזון ליבוא, שתאפשר לכל תושב בישראל לקנות מוצרים איכותיים וזולים מכל רחבי תבל, תסייע להתייעלות והתמקצעות הייצור המקומי, ותסייע לצמיחה של הכלכלה הישראלית.

>> להרחבה: ראו נייר מדיניות

מילקי יקר, חולצות זולות: השלכות של חסימת מסחר בין-לאומי
https://goo.gl/zV3kMs

ונייר המדיניות משק הלול בישראל
pdf (kohelet.org.il). לול-נייר-עמדה

סגירת הקרטלים הממשלתיים בתחום המזון

במדינת ישראל ישנם קרטלים רבים, לרוב באמתלה של "פיקוח מחירים". בולטים במיוחד קרטלים במוצרי יסוד כמו ביצים, חלב ולחם.

כך למשל נדרש אישור מ"מועצת הלול" על מנת לגדל מטילות, לייצר ביצים ולשווקן. הדרישה הזו יחד עם מנגנון הפיקוח על המחירים מעלה את מחירי הביצים באופן מלאכותי, מקבעת את איכותן הנמוכה מבחינה בריאותית, ומקטינה את ההיצע בתקופות של ביקוש גבוה.

מנגנון דומה קיים במשק החלב, וכתוצאה ממנו מחיר החלב לצרכן בישראל גבוה בעשרות אחוזים מן הממוצע במדינות ה-OECD, כפי שהעיר לאחרונה מבקר המדינה וכפי שמצאה המועצה הלאומית לכלכלה בשנת 2018.

אופן שיטת העבודה של הקרטלים היא שילוב בין צמצום הכמות הנמכרת בשוק והתנגדות לתחרות ביבוא.

אנו קוראים לביטול מוחלט של הקרטלים הללו.

>> להרחבה: ראו נייר מדיניות

מילקי יקר, חולצות זולות: השלכות של חסימת מסחר בין-לאומי
https://goo.gl/zV3kMs

וניר המדיניות משק הלול בישראל
pdf (kohelet.org.il). לול-נייר-עמדה

צמצום מונופולים ממשלתיים

ממשלת ישראל מפעילה מונופולים, בין היתר בענף החשמל, ובהפעלת הרכבת, הדואר, החינוך הציבורי, ושדות התעופה הבין-לאומיים. מונופולים אלו סובלים מנטייה לשרת את ארגוני העובדים שלהם במקום את הציבור, לעיתים מחוסר ברירה.

אנו קוראים לממשלה ליצור תחרות למונופולים הממשלתיים, כפי שנעשה בנמלי הים, שתוריד את מחירי התשתיות הקריטיות בישראל ובכך יופחת יוקר המחיה לכלל אזרחי ישראל. המטרה היא לא להחליף מונופול ממשלתי במונופול פרטי אלא לייצר תחרות אמיתית שתייעל את אספקת השירותים ובכך תוריד את המחירים לצרכנים.

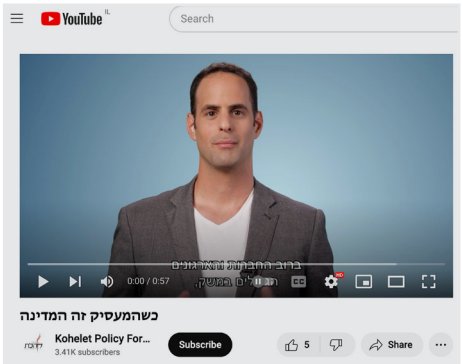

>> להרחבה: ראו סרטון

https://www.youtube.com/watch?v=LARk442xLCE

עשה

פתיחת שוק התחבורה הציבורית ליזמות פרטית והסעות שיתופיות

שוק התחבורה הציבורית בישראל נתון בשליטה כמעט מוחלטת של משרד התחבורה. המדינה קובעת אילו קווים יופעלו ומתי, ורק מוציאה מכרז כדי לקבוע איזו חברה תפעיל את הקו. מצב התחבורה הציבורית בארץ, כשאוטובוסים לא עוצרים בתחנות כי אין בהם מקום, או כשחיילים נאלצים להילחם על מקום באוטובוס כדי לחזור הביתה מהבסיס, הוא תסמין של תכנון ממשלתי כושל.

חברות כמו "אובר," "ויה" ואחרות מאפשרות פתרון חלקי לבעיה זו, על ידי נסיעה שיתופית.

מיזמי תחבורה ציבורית פרטיים שיאפשרו הפעלה של קווים לפי הביקוש בשוק, בתוספת לתמיכה הממשלתית הקיימת בתחבורה בציבורית, יעזרו ליצור פתרון שלם יותר בתחום התחבורה הציבורית.

המטרה של צעד זה היא לא לבטל לחלוטין את התמיכה הממשלתית במקומות מרוחקים בפריפריה אלא למקד את הממשלה באותם מקומות שבהם השוק אינו מסוגל לתת מענה. היום הממשלה מנסה להתערב בכל חלק בשוק התחבורה ונכשלת במקומות שבהם השוק יכול לעשות עבודה מצוינת ללא שום התערבות.

בנוסף, המחיר הגבוה (והמפוקח) של מוניות מונע את השימוש בהן ממי שאינו בעל אמצעים ומקטין את ההיצע שלהן במקומות שאינם כדאיים לנהגי המוניות.

יש לפתוח את תחום התחבורה השיתופית בארץ, ליוזמות אוטובוסים פרטיות, נסיעות שיתופיות וכל פתרון פרטי אחר שיגוון את היצע התחבורה בישראל ויאפשר לאזרחי ישראל לנוע בישראל בצורה חופשית, זולה ונוחה.

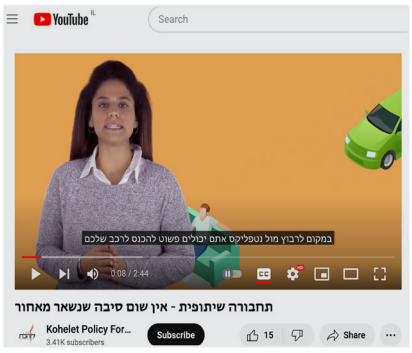

>> להרחבה: ראו נייר מדיניות וסרטון

[תחבורה שיתופית בישראל - ניתוח מדיניות והצעת מודל (kohelet.org.il)]

https://www.youtube.com/watch?v=1cn_CCV2lEw

צמצום כוחם של ועדי העובדים בישראל

התאגדות של עובדים היא מבורכת, אך ראוי למצוא איזון נכון יותר בין כוח יתר שקיים היום בידי וועדי העובדים לבין חוסר היכולת של עסקים ושל צרכנים להגן על האינטרסים שלהם. ועדי העובדים בישראל גובים דמי טיפול בכפייה מאלפי עובדים, משתלטים על ניהול בפועל של עסקים ויוצאים (או מאיימים) בשביתות שמעלות את מחירי המוצרים והשירותים בשוק לאורך כל השנה.

הצעדים הנדרשים כדי ליצור איזון ראוי בין הגנה על זכויות עובדים לבין זכויות המעסיקים והצרכנים הם:

1. לאסור על ארגוני עובדים להשבית את כלל החברות במשק רק בגלל סכסוך במקום עבודה מסוים (שביתות הזדהות).
2. להגדיר בחוק את האיסור על שביתה פוליטית (שביתה שאינה עוסקת באופן ישיר בשינוי תנאי העבודה של העובדים).
3. זכותו של כל עובד לא להיות מאוגד תחת וועד עובדים ולא לשלם לוועד דמי טיפול, גם אם 99.9% משאר העובדים בוחרים להתאגד.
4. לבטל את החוק שמאפשר לוועד להשתלט על כוח העבודה בעסק על סמך הסכמה של שליש מהעובדים.
5. אם העובדים לא מעוניינים בייצוג זכותם לבטל אותו באופן מידי.
6. איסור שביתה בחוק בשירותים חיוניים ויצירת אפיקים אחרים לניהול מו"מ וסכסוכי עבודה בגופים המספקים שירותים חיוניים.
7. בוררות חובה בסכסוכי עבודה.

>> להרחבה: ראו נייר מדיניות

ארגוני העובדים בישראל
http://goo.gl/wqAuaX

עשיה

ביטול מעמד האגודות העות'מאניות ודרישה לשקיפות מלאה

הסתדרות העובדים החדשה וארגוני עובדים נוספים פועלים כיום מתוקף החוק העות'מאני על האגודות משנת 1909, שהרלוונטיות שלו כיום אפסית. אגודות כאלה אינן מחויבות לשקיפות, ביקורת ופיקוח – מה שמאפשר להן להתנהל בלא דין ובלא דיין, למרות שהוסמכו לגבות בכפייה כספים מציבור העובדים. חוסר השקיפות באגודות העות'מאניות מאפשר חלוקת "ג'ובים", התנהלות שפוגעת בעובדים ולא מאפשרת לעובדים לקבל בחירה מושכלת אמיתית בנוגע להתאגדות שלהם.

לאחרונה (2021) הותקנו תקנות חדשות שמכפיפות את האגודות העותומניות לחובת דיווח שונתה הרגולציה על אגודות עות'מניות והן הוכפפו לחובת רישום, דיווח, ושקיפות הדיווח. אולם בתקנות נקבעה עם הסתייגות אחת מכרעת: ארגונים יציגים (ועדי עובדים) אינם חייבים להגיש מדי שנה מאזן ודוח על השינויים בנכסים נטו במסגרת הדוח הכספי. משמעות הדבר היא פטור מהחלק המרכזי של הדיווח שחייבים בו תאגידים ועמותות.

בנוסף, ארגוני העובדים נפטרו מהחובה לדווח על מצבת המשאבים ב-"קרן השביתה" שלהם, ולמעשה הוועדים יכולים לשים את כל אחזקותיהם ב"קרן שביתה" ולעקוף את החוק החדש.

אנחנו קוראים להרחבת הצעדים שקודמו להגברת השקיפות ולביטול מעמד האגודה העות'מאנית, בכלל ובאופן ספציפי עבור ההסתדרות, כדי שהציבור יוכל לדעת בדיוק לאן מגיע הכסף שנגבה ממנו.

>> להרחבה: ראו ניירות מדיניות

ארגוני העובדים בישראל
http://goo.gl/wqAuaX

וגם אגודות עות'מאניות: ישראל 2016 - דוח - פורום קהלת (kohelet.org.il)

הפרטה מלאה של תהליך ייצור החשמל ופתיחה מחדש של רפורמת החשמל

עובדי חברת חשמל מתנגדים כבר כמה עשורים לכל רפורמה שתיקח מהם את הכוח לשלוט על תהליך הייצור ותכניס תחרות. הרפורמה שנחתמה מול העובדים כוללת פיצוי בגובה של 6.4 מיליארד שקלים, ועדיין מאפשרת לחברת החשמל להישאר יצרן בשוק. מאחר שחברת החשמל תנהל גם חלק מהייצור וגם את תהליך ההולכה, לצד חברות פרטיות שינהלו רק ייצור, הממשלה יצרה ניגוד אינטרסים שימשיך לפגוע ביעילות משק החשמל בישראל ויעלה מחירים לצרכנים הישראלים. יש לאפשר ליצרני החשמל הפרטיים למכור חשמל גם למשקי בית ולצמצם את כוח הוועדים כמפורט בהמשך.

איסור על ועדי העובדים להשבית תשתיות קריטיות

בשנים האחרונות אנחנו עדים לתופעה הולכת וגדלה של השבתה ואיומים בהשבתה של תשתיות קריטיות בישראל על-ידי ועדי העובדים - תשתיות כמו הרכבות, הנמלים ומשרדי הממשלה. קשה להפריז בחומרתו של האיום להשבית את נמלי ישראל או את תנועת האוויר, איום שנזקו אסטרטגי לכלכלת ישראל, ליוקר המחייה ולרווחת תושבי ישראל.

יש לבטל בחוק את יכולתם של ועדי העובדים להשבית תשתיות רגישות שמשפיעות על כלל אזרחי ישראל ואשר השבתתן יוצרת עלויות כבדות למשק ולצרכנים. כפי שלא ניתן להשבית את המשטרה ואת הצבא, כך אין לאפשר מציאות שבה ארגונים יטילו מצור על ישראל, יעצרו את התחבורה הציבורית, או יאיימו לפגוע בתפקודן של תשתיות מים, חשמל וגז.

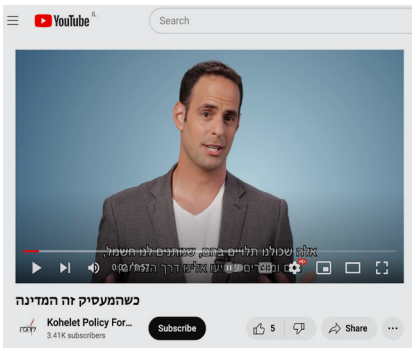

>> להרחבה: ראו נייר מדיניות וסרטון

ארגוני העובדים בישראל
http://goo.gl/wqAuaX

https://www.youtube.com/watch?v=LARk442xLCE

עשה

איחוד הגבייה של הביטוח הלאומי עם גביית מס הכנסה

המוסד לביטוח לאומי, למרות שמו, אינו מתנהל כמוסד ביטוחי, הן בצד הגבייה והן בצד התשלומים. בנוסף, ישנה כפילות עבודה בין המוסד לבין משרדי ממשלה אחרים. על מנת למנוע את כפילות העבודה בגבייה ובתשלומים, יש לאחד את גביית דמי ביטוח לאומי ודמי ביטוח בריאות הנגבים כיום על-ידי המוסד עם גבית מס הכנסה ולהעביר את מטלת הגבייה כולה לרשות המיסים שכן היא כבר עושה זאת. בנוסף, יש לחלק את התשלומים בהם אין למוסד לביטוח לאומי יתרון יחסי בין המשרדים הרלוונטיים.

על סמך חישוב ראשוני, החיסכון במשאבים ציבוריים שיושג בעקבות איחוד הגבייה עשוי להסתכם בכ-1.4 מיליארד שקלים מידי שנה, כולל כ-0.9 מיליארד שקלים חיסכון עבור המעסיקים והעצמאיים הנדרשים לדיווח כפול.

הביטוח הלאומי – איחוד הגבייה

רחל זיוי

>> להרחבה: ראו נייר מדיניות

ביטוח לאומי – איחוד הגבייה
bit.ly/3GyJD9t

אל תעשיה

הגדלת הוצאות הממשלה על חשבון הגדלת הגירעון

בעשור האחר תקציב המדינה פרץ כמה פעמים את גבול הגרעון והגדיל את חובות המדינה, למרות שיעד הגירעון עצמו הועלה לעומת התוואי המקורי. המשמעות היא שחלק גדול יותר בכספי המסים יוקצה להחזרי חוב שכבר היום מהווים את אחת ההוצאות התקציביות הגדולות ביותר במקום לספק שירותים לאזרחי המדינה. יתרה מכך, בעת משבר כלכלי המדינה לא תוכל לבצע הרחבה תקציבית וכתוצאה מכך הפגיעה בציבור תהיה קשה יותר. במצב של לחץ ציבורי, קל לדרוש את ההגדלה של ההוצאות הממשלתיות כדי לספק שירותים נוספים לאזרחים, אך אסור להתעלם מכך שהוצאות כאלו ימומנו על ידי החזרי חוב עתידיים. בנוסף לכך. הוצאות הממשלה אינן נמוכות כלל בהשוואה בין-לאומית שלוקחת בחשבון את ההבדלים הממסדיים והדמוגרפיים בין ישראל למדינות מתקדמות אחרות.

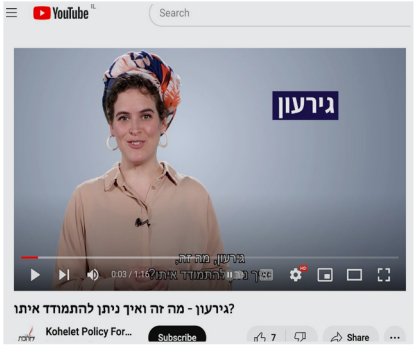

>> להרחבה: ראו נייר מדיניות וסרטון

האם הוצאות הממשלה בישראל נמוכות בהשוואה בין־לאומית, והאם רצוי להגדילן?
https://bit.ly/2Rk3TQJ

https://www.youtube.com/watch?v=QPD_hwLGRkM

אל תעשיה

פיקוח מחירים

מנגנון המחירים הוא כלי חשוב ביותר בכלכלה מתפקדת ומציג לצרכנים וליצרנים מידע על הביקוש למוצר, איכותו ועוד. למרות שקביעת מחירים נמוכים בחוק עשויה להישמע כמו צעד חיובי מבחינת הצרכנים, ההשפעה הרחבה של צעד זה תוביל לפגיעה באיכות המוצרים, צמצום השקעות בפיתוח של מוצרים חדשים והיצע נמוך ביחס לביקוש. לאורך זמן חלק מהיצרנים עלולים להפסיק לייצר את המוצר (או לספק את השירות) שמחירו מפוקח, והתוצאה תהיה ירידה פגיעה בתחרות ובצמיחה הכלכלית.

במקרים רבים שבהם הממשלה לקחה על עצמה לנהל את המחירים על מוצרים מפוקחים, המחיר בפיקוח גבוה ממחיר השוק, איכות המוצרים בפיקוח ירודה, או שקיים מחסור במוצרים בתקופות של ביקוש גבוה (כמו, למשל, מוצרי חלב בחגים).

>> להרחבה: ראו סרטון

https://www.youtube.com/watch?v=wURqz0YaUQM

אל תעשיה

סבסוד מוצרי יסוד או מע"מ דיפרנציאלי על מוצרי יסוד

סבסוד מוצרי יסוד או הפחתת המע"מ על מוצרי מזון היא אחת ההבטחות הנפוצות בקרב אלו החפצים באהדת הציבור, במיוחד בתקופת גל עליית מחירים בענף המזון. מדיניות זו מוצגת לפעמים כאמצעי להתמודדות עם יוקר המחייה ועם פערים חברתיים. ארגונים השואפים למתג עצמם כ"חברתיים" לעיתים תומכים בכך, ובעבר הלא-רחוק הצטרפה לדרישה להפחתה כזו נשיאות המגזר העסקי, שמייצגת ארגונים כמו התאחדות התעשיינים, התאחדות האיכרים והחקלאים ועוד. הצעה אופיינית היא להחיל מע"מ מופחת בגובה של 8% על כלל מוצרי המזון (בנוסף לפטור הקיים על פירות וירקות), "במטרה לשפר את מצבם היחסי של בעלי ההכנסה הנמוכה".

אומנם בקרב השכבות החלשות החלק של ההוצאה על מוצרי יסוד ביחס לסך הצריכה גבוה יותר, אך במונחים כספיים אבסולוטיים היא גבוהה יותר דווקא בקרב השכבות החזקות. הפחתת שיעור המע"מ על מוצרי המזון, למשל, תוזיל את סל התצרוכת של משפחה בחמישון העליון בכ-50% יותר מאשר היא תוזיל את סל התצרוכת של משפחה בחמישון התחתון, ובמונחים של הוזלה לנפש הפער יהיה גדול אף יותר. במקרה של סבסוד חשמל או מוצרי אנרגיה, הפערים בהטבה למשפחות החזקות (יחסית למשפחות החלשות) יהיו גדולים עוד יותר. מצד שני, כלל הציבור ישלם עבור הוזלה זו, כולל השכבות החלשות. כלומר, סבסוד מוצרי יסוד או מע"מ דיפרנציאלי אינם פתרונות יעילים לטיפול בפערים חברתיים.

מעבר לכך, ההטבה לא תתגלגל כולה לכיס הצרכנים. חלק מההטבה תתגלגל לחקלאים, למשווקי התוצרת החקלאית, לבתי האריזות, ליבואנים, לבעלי המניות של מפעלי המזון ולרשתות השיווק.

למע"מ דיפרנציאלי ישנן מגרעות נוספות. מע"מ בשיעור אחיד נוח מאוד לחישוב ולגבייה, ואפשרויות תכנוני המס מוגבלות. לעומת זאת, הטלת מע"מ דיפרנציאלי תעודד רמאויות ותגביר את התופעה של העלמת הכנסות ודיווח חסר. במקביל, יגבר משמעותית הקושי של רשות המסים לגלות את העבירות. ככול שמערכת המס מורכבת ובעלת אפשרויות רבות יותר לתכנון ולהעלמה – כך גדלות עלויות התפעול שלה, שחלקן יגולגלו גם הן לצרכנים. כמו כן, לשיעור מע"מ אחיד יש פגיעה מועטה יחסית ביעילות הכלכלית, מכיוון שהוא מבטיח יעילות בשרשרת הייצור של המוצר, ותהליך החיוב והזיכוי של העסקים הוא פשוט יותר. יתר על כן, מע"מ דיפרנציאלי מזמין לחצים רבים מצד סקטורים להרחבת ההטבה למוצרים נוספים, והניסיון בעולם מלמד שמבחינה פוליטית כמעט בלתי אפשרי לסגת ממדיניות זו.

אל תעשיה

סבסוד מלא או חלקי של מסגרות לטיפול בפעוטות

לאחרונה אנו עדים לשורה של יוזמות שונות ומגוונות להעמקת הסבסוד עבור מסגרות לגיל הרך (מסגרות לטיפול בפעוטות מתחת לגיל 3), בתוספת עלויות של מיליארדי שקלים רבים מקופת המדינה. רוב יוזמות אלה אינן מלוות בניתוחים של עלות-תועלת, ואף לא בניסיון לכמת את התועלות שינבעו מהיוזמות. תוכנית בעלת השלכות תקציביות גבוהות כל כך (תוספת סבסוד ציבורי בסדר גודל של 20-30 מיליארד שקלים בשנה, בתרחיש של סבסוד מלא לגיל 0-3 בדומה לסבסוד הניתן היום לגיל 4-6) דורשת מידע מדויק ככל האפשר בכל הנוגע לעלויות והתועלות הכלכליות מהתוכנית כדי לקבל החלטות מדיניות מושכלות.

בחינה מעמיקה של עלות-תועלת מעלה כי התועלת הצפויה כתוצאה מהעמקת הסבסוד לגיל הרך נמוכה באופן משמעותי מאשר העלות: בכל התרחישים של סבסוד גורף לפעוטות מתחת לגיל 3 או סבסוד לשכבת גיל אחת (בני שנתיים), העלות גבוהה מהתועלת. גם במקרה של חלופות אחרות לסבסוד (לאותן שכבות הגיל), המתמקדות בשני הורים עובדים, העלות גבוהה באופן משמעותי מהתועלת.

בנוסף לכך, יש לזכור כי גם במקרים שבהם התועלת של תוכנית גדולה מהעלויות שלה לא מובן מאליו שיש הצדקה כלשהי לסבסוד ציבורי של מוצר צריכה שהוא פרטי במהותו. ברוב המקרים משקי הבית ידעו לבחור בעצמם בדרכי פעולה שהתועלת בצידן גדולה מעלותן. כדי להצדיק סבסוד ציבורי, נדרשים שני דברים נוספים: יש להראות שקיים כשל שוק מהותי, שמונע ממשקי הבית לבחור בדרך הפעולה הכדאית; ובנוסף יש להראות שההתערבות הציבורית אינה מייצרת בעצמה כשלים ועיוותים משמעותיים אחרים. ואפילו במקרים בהם ישנה הצדקה אמיתית לסבסוד ציבורי, היקף הסבסוד הראוי צריך לשקף את הפער בין התועלת החברתית של תוכנית מסוימת לתועלת הפרטית, ובשום מקרה אין הצדקה לסבסוד מלא (השתת כל העלות של מוצר צריכה פרטי על כלל הציבור) – כפי שמוצע ביוזמות שונות בהקשר זה.

>> להרחבה: ראו נייר מדיניות

חינוך חינם לגיל הרך – לא ממש חינוך וממש לא חינם
https://bit.ly/3NptIKS

אל תעשיה

סבסוד רכישת דירה (מחיר למשתכן, דירה בהנחה...) ובנייה להשכרה ארוכת-טווח

מחיר למשתכן, מחיר מטרה, סבסוד משכנתאות, סבסוד רכישת דירות יד שניה, ושכירות ארוכת טווח. כל התוכניות האלה הן לא יעילות בהורדת מחירי הדיור ועלותם לציבור עצומה. כמו כל סובסידיה הן גורמות להעלאת מחירים (בין אם עבור הקונים או עבור משלם המיסים), הן רגרסיביות (מהוות נטל גבוה יותר על החלשים בחברה), ומעוותות את הגישה למקומות עבודה, חינוך, ותרבות. בתוכנית מחיר למשתכן רק כשליש מהזוכים גרים בדירות, שני השליש האחרים משכירים את הדירות או מחכים למכור אותן, מדובר ב"סיבוב" לבעלי הון. בסבסוד שכר דירה ארוך טווח, התועלת לרוכשים מתבררת כחלק קטן מהעלות הציבורית העצומה. סבסוד ריביות של משכנתאות מעלה את הביקושים לדירות ותורם לעלייה במחירי הדירות.

>> להרחבה: ראו ניירות מדיניות ופרסומים נוספים

הביקוש לדירות מגורים ומדיניות המסים הרצויה
http://goo.gl/5VaqrP

שכירות מוסדית - פתרון יקר לבעיה לא קיימת?
https://bit.ly/3HiAa6C

דיור ציבורי בישראל
http://bit.ly/40Tt2F6

90% משכנתא - 100% שטות
https://www.themarker.com/opinion/1.6509388

איך זורקים לפח 10 מיליארד שקלים
https://goo.gl/Uvz9U2

אל תעשיה

הקפאת תעריפי הארנונה
או הגדלת היקף הנחות החובה בארנונה

גביית הארנונה בישראל נעשית אמנם על ידי הרשויות המקומיות, אך לממשלה השפעה רבה הן על תעריפי מס הארנונה והן על ההנחות אותן הרשויות המקומיות מחויבות לתת לתושביהן. במידה רבה, צעדים שכאלה הם מעין מסלול עוקף-תקציב עבור הממשלה, המאפשר לה להגדיל את ההכנסה הפנויה של משקי הבית על חשבון הכנסה פוטנציאלית של הרשויות המקומיות. פעולות אלו פוגעות באוטונומיה המוגבלת ממילא של הרשויות המקומיות בישראל ומקשות על רשויות מקומיות לספק שירותים איכותיים לתושביהן, בדגש על רשויות "חלשות" עם הכנסות עצמיות נמוכות. בסופו של דבר, קביעת שיעורי ארנונה למגורים שנמוכים באופן מלאכותי מעלות אספקת השירותים העירוניים לתושבים, או כפיית מתן הטבות בארנונה מגורים על הרשויות המקומיות, פוגעת ברמת הרווחה של הציבור.

>> להרחבה: ראו נייר מדיניות

קרן הארנונה – צעד בכיוון הנכון, שראוי להשלימו עם חיזוק האוטונומיה הפיסקלית של הרשויות המקומיות

https://bit.ly/3IpCyby

אל תעשיה

העלאת מסים

צעד מזיק אך פופולרי נוסף הוא דרישה הטלת מסים גבוהים על "עשירים" – כלומר על עסקים, על רווחי הבורסה ועל בעלי כושר השתכרות גבוה – וזאת על מנת לממן שירותים ממשלתיים לציבור. המשמעות של העלאת מסים על עסקים היא גידול בהוצאות העסקים שבמקרים רבים יגולגלו בחזרה אל הצרכנים ויתרמו לעלייה נוספת ביוקר המחיה.

הגדלת מס רווחי הון בעקבות מחאת האוהלים של שנת 2011, לדוגמה, יצרה נזק גדול לבורסה הישראלית, צמצמה את פעילות המסחר והעבירה משקיעים רבים אל שוק הנדל"ן שבו הם תרמו לעליות המחירים החדות. השקעות הן כלי חשוב בכלכלה מתפקדת והבורסה מאפשרת לעסקים לגייס כסף ולקחת סיכונים במטרה לפתח מוצרים חדשים שמגדילים איכות החיים של אזרחי ישראל. המס השולי העליון על בעלי הכנסות גבוהות עומד כיום על 50%, גבוה בהשוואה בין-לאומית.

נוכח הניידות הגבוהה של בעלי יכולת השתכרות גבוהה (בענף ההי-טק למשל), העלאת מסים עלולה להשפיע על ירידה מהארץ של כוח אדם איכותי שתורם כיום רבות להצלחה הכלכלית והטכנולוגית במדינה.

בנוסף, מס שולי עליון גבוה מדי גורם להפחתת המאמץ בעבודה ובהיקפה מחד ולהשקעת זמן ומאמץ בניסיון להתחמק מתשלומי מס מאידך.

>> להרחבה: ראו ניירות מדיניות ופרסומים נוספים

בניגוד למיתוס, המסים בישראל ממש לא נמוכים
https://did.li/7sy5q

המיסוי הישיר בישראל – מאפיינים, עיוותים והצעות לשינוי
https://goo.gl/6TLqhp

האם הוצאות הממשלה בישראל נמוכות בהשוואה בינלאומית, והאם רצוי להגדילן?
https://bit.ly/2Rk3TQJ